

Noterne til de enkelte sange fungerer i omfang og indhold som nævnt udmærket som et appendix til lytningen af båndet; men de er ikke en dybgående afsøgning af de enkelte teksters og melodiers historie og placering i forhold til sangerrepertoarer, genre eller variantstof. Noterne går på sangene selv og ikke som i den første bog på sangerne og deres repertoire; og kun i nogle få tilfælde får man noget at vide om visernes udbredelse i Sønderjylland og deres

frekvens i Karl Clausens store materiale.

I forskningsprojektet »Sangen i Sønderjylland« har vi stadig den bog til gode, som dybgående og selvstændigt beskriver sangens særlige historiske og sociale betingelser dér – en videreudbygning af universitetsspecialets undersøgelser af sangerrepertoarer og deres forbindelse til sangernes sociale situation, sangen i Sønderjylland i forhold til resten af landet, »sangbogskulturen«

og skillingstryk i forhold til den mundtlige tradition, de interessante sproglige blandingsrepertoarer i lyset af det nationale, etc.

Men anskuer man denne udgivelse som det, den faktisk er – et kassettebånd med 25 værdifulde sangoptagelser fra 60-erne samt et godt og stort ledsagehæfte – så skal man ikke tøve med at ringe til Åbenrå og bestille et eksemplar.

Hans Peter Lørsen

Anmeldelse

En boheme i en brydningstid

Bellman – en boheme i en brydningstid. Et udvalg af Fredmans epistler med arbejdsopgaver og artikler ved Søren Gorm Hansen, Søren Peter Hansen, Olav Harsløf, Lars Ilsøe, Elisabeth Kiærby og Søren Rehfeld. Samlerens Forlag, 1985.

Nordens Dionysos – Bellman – har altid fascineret. I en tid, hvor det voltairske billede af borgeren som det gode øl uden brus og bærm vandt indpas i det svenske samfund, vandrede Bellman rundt med al sin amoral. Han er så langt fra oplysningstidens moralisme, som man kan være. I stedet holder han fast i erotik, alkohol og musik. En sanelig skjald, der lader ironien gennemsyre alt hvad han skaber, f.eks. den bibelske epistelform, de beskrevne personer og de udviklede situationer.

Som nyttigt og interessant baggrundsstof gennemgås den politiske og socio-økonomiske udvikling i Sverige i

Bellman-perioden. Bellman tager i sin digtning ikke stilling til spændingerne i

samfundet, men det er frugtbart at betragte hans person og hans værk i rela-

Francois Boucher: »Mademoiselle O'Morphi«, maleri 1743.

tion til de omtalte forhold. Bogen inspirerer i høj grad til et tværfagligt arbejde f.eks. i gymnasiet. Kapitlet, der placerer epistlerne i den litterære institution, kan glimrende anvendes i faget dansk. Spændende er omtalen af epistlernes hedenske-orgiastiske karakter og deres placering i tidens seksualopfattelse. Det er en slags rokokoenes sorft pornography a la Bouchers bare damer.

Det musikalske behandles også, men kun i et kort og lidt tyndt kapitel. Og de efterfølgende perioders brug af Bellman bærer kun sporadisk. Man kunne godt have gjort lidt ud af Bellman og Danmark. Netop i forbindelse med skandinavismens opdukken i 1840 blev Bellman til en nøglefigur, hvilket kommer frem f.eks. i Bournonvilles ballet *Bellman eller Polskdansen paa Gröna Lund* fra 1844, i Carl Plougs *Carl Michael Bellmanns Liv*, 1844 og Heibergs *Bellman som comisk Dithyrambiker* eller hans vaudevillesituation *Ulla skal på Bal*. Man kunne også godt have anført, at Torben Krogh i 1942 udgav afhandlingen *Bellman som musikalsk digter*.

Indvendingerne er er dog små sammenlignet med alt det gode og anvendelige, der præsenteres i den nye Bellman-bog.

Ole Nørlyng

Pladeanmeldelse

Svenske Niels går igen

Hans Jørgen Christensen og Erling Hansen: *Svenske Niels. LP-plade, STUK 520. 1985.*

længe været mindre påagtet end de gamle folkeviser. Det begyndte at blive anderledes i 1960'erne, da Evald Thomsen blev kendt i medierne og kom på finansloven, men der findes stadig kun få plader, hvor man kan få et indtryk af, hvordan de store spillemænds repertoire lyder. I 1980 kom en plade med Frederik Iversens (1864-1948) kendteste kompositioner – det er ham fra Trædballehus ved Vejle (Sonet SLP 1742). Musikken her lyder som på Iversens egen tid; to af musikerne har spillet sammen med ham. I 1983 udgav gruppen »Rasmus« med Lars Lilholt i spidsen pladen »Rasmus Storm« (Olga Productions 83005) – et udvalg af melodier fra bondesønnen Rasmus Storms nodebog fra midten af 1700-tallet i arrangementet for 4 violiner og bas. Den eneste nodebog findes på Dansk Folkemindesamling og er i øvrigt p.t. ved at blive udgivet i sin helhed.

For nylig udgav Hans Jørgen Christensen og Erling Hansen en LP plade med melodier af en af de navnkundige spillemænd fra 1800-tallet, »Svenske Niels«. Niels Anderson var husmands-søn fra Skåne, men udvandrede som 18-årig til Danmark, hvor han virkede som landarbejder og spillemænd i Vendsyssel indtil sin død på Sterup fatighus i 1879, kun 46 år gammel. Man kender mere end 200 af Svenske Niels' kompositioner, der i øvrigt ikke sjældent findes i jyske spillemandsbøger. Hans store talent og tragiske livsskæbne apellerer til fantasien. Som pladens bagsidetekst udtrykker det: »En grim ælling på balacegang hele sit liv. Stor, duknakket, rødhåret, fortrukken svensk fremmedarbejder, der løb fra fast arbejde, kone og tre børn, for at spille«.

Christensen og Hansen er to af den danske folkemusikbølges habileste violinister. De har spillet dansk folkemusik siden begyndelsen af 1960'erne. Deres arbejde med Svenske Niels har været kendt gennem 5-mands gruppen »Rødtjørnsen« optræden i nogle år. Denne gruppe fik aldrig indspillet en plade, og da den blev opløst, besluttede Christensen og Hansen at udgive Svenske Niels' melodier i arrangement for to violiner. Der er udvalgt 15 af hans melodier fra 1860-75 og nykomponeret andenstemmer til dem. Repertoiret er det typiske i samtiden: Valse, polkaer og hopsaer. Der musiceres flot og veloplagt, og musikken får tid til at folde sig ud både i langsomme og hurtige numre. Svenske Niels' melodier på pladen ligger helt i forlængelse af dansk spillemændstradition. Det kan egentlig nok undre, at der ikke er bare en enkelt melodi af den mere svensk-klingende, mollagtige slags. Melodierne stiller lidt mere end almindelige krav til violinteknikken, og de har en stilfærdig charme, der vinder ved genhør. Hansens andenstemmer følger i hovedsagen melodierne i terts/sekst og gør musikken traditionelt velklingende – selv om besætningen to violiner selvfølgelig lyder fremmed for den, der er vant til mediernes gennemsnits udbud af underholdningsmusik.

Statens Musikråd skal have ros for at have støttet en plade af denne art, der næppe vil give økonomisk overskud. Det er betegnende for dansk kulturpolitik, at hvis pladen sælger sit oplag på 1000 eksemplarer, så får staten et større beløb ind i punktafgift, end Musikrådet har støttet med.

Jens Henrik Koudal